

การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเรื่อง พระรถ-เมรี ฉบับต่าง ๆ

นางสาวนันทพร พวงแก้ว

ศูนย์วิทยพัทธยากร

กองส่งเสริมมหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2527

ISBN 974-563-586-3

014655

I16201012

A COMPARATIVE STUDY OF VARIOUS VERSIONS OF PHRA ROT-MERI

Miss Nantaporn Pongkaew

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Thai Language

Graduate School

Chulalongkorn University

1984

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเรื่อง พระรถ-เมรี ฉบับต่าง ๆ
โดย นางสาวนันทพร ทวงแก้ว
ภาควิชา ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมคาย นิลประภัสสร

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... *สุพจน์ ญาณา* คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุณนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *สุพจน์ ญาณา* ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แยม้นัดดา)

..... *ดร. รณเกียรติ* กรรมการ
(ศาสตราจารย์วัชรวิ รมยะนันท์)

..... *ดร. นันทพร ทวงแก้ว* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมคาย นิลประภัสสร)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเรื่อง พระรถ-เมรี ฉบับต่าง ๆ
ชื่อนิสิต นางสาวนันทพร พวงแก้ว
ภาควิชา ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมคาย นิลประภัสสร
ปีการศึกษา 2526

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายที่จะรวบรวมและศึกษาเรื่อง พระรถ-เมรี ในประเทศไทย ทั้งที่เป็นวรรณกรรมลายลักษณ์และวรรณกรรมมุขปาฐะ รวมทั้งนิทานต่างชาติที่มีเค้าโครงเรื่องคล้ายคลึงกับเรื่อง พระรถ-เมรี ของไทย เพื่อให้เห็นถึงความแพร่หลายของเรื่องและเปรียบเทียบเรื่อง พระรถ-เมรี ส่วนวนต่าง ๆ เพื่อหาที่มาของเรื่องนี้

จากการศึกษาพบว่าเรื่อง พระรถ-เมรี เป็นเรื่องที่แพร่หลายมากเรื่องหนึ่ง มีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองและเป็นที่ยุ่จักกันในทุกภาคของประเทศ นอกจากนี้ยังพบนิทานต่างชาติหลายเรื่องที่มีเค้าโครงเรื่องคล้าย พระรถ-เมรี ของไทย โดยเฉพาะนิทานอินเดีย นิทานลังกา นิทานอาหรับ นิทานไทยใหญ่ และนิทานลาว แสดงว่าเรื่อง พระรถ-เมรี เป็นวรรณกรรมที่ไทยได้รับอิทธิพลมาจากต่างประเทศ โดยแพร่เข้ามาในรูปของนิทานมุขปาฐะและเพิ่มเติมอนุภาครวมทั้งกิดแปลงรายละเอียดจนกลายเป็นนิทานพื้นบ้านพื้นเมืองแบบไทย ๆ

ยังมีเรื่อง พระรถ-เมรี ของภาคเหนืออยู่อีกเป็นจำนวนมากตามวัดต่าง ๆ ในรูปของคัมภีร์ใบลานและยังไม่ได้ปริวรรต จึงสมควรที่จะนำมาศึกษาอย่างละเอียด นอกจากนี้จะมีการรวบรวมและศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องอื่น ๆ ทำนองเดียวกับเรื่อง พระรถ-เมรี ด้วย

Thesis Title A Comparative Study of Various Versions of
 Phra Rot - Meri
Name Miss Nantaporn Pong Kaew
Department Thai
Academic Year 1984
Thesis Advisor Assistant Professor Khomkhai Nilprapassorn, Ph.D.

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to collect and study the stories of Phra Rot-Meri in Thailand, both in non-verbal and verbal literature as well as international tales that have a similar plot as the Thai Phra Rot-Meri with the intention of showing its popularity and comparing various versions of Phra Rot-Meri in order to try to find its source.

From the study, it is found that Phra Rot-Meri is very popular in Thailand. It exists in the form of prose and poetry and is very well known in all parts of Thailand. Besides some foreign tales, especially Indian, Sri Lankan, Arabian, Shan and Laotian tales are found to have a similar plot. This shows that the Thai version of Phra Rot-Meri was influenced by literature from other countries. These tales spread throughout Thailand in the form of folktales. The motifs found in Phra Rot-Meri were added throughout the years and details were altered until it became accepted as one of Thai folktales.

There are still many palm-leave inscription versions which were not transcribed in many temples in the northern part of Thailand. Therefore it is advantage to study these versions. In addition, it is advantage to collect and study other Thai folktales in the same way as Phra Rot-Meri.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดีนั้น ส่วนหนึ่งมาจากความกรุณาของหลายท่านด้วยกัน ผู้ที่ผู้วิจัยจะลืมไม่ได้คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมคาย นิลประภัสสร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เสียสละแรงกาย แรงใจ และเวลาให้แก่ผู้วิจัยด้วยความเมตตาตลอดมา ในการให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทั้งคำแนะเนื่อความและสำนวนภาษา นับเป็นพระคุณหาที่สุดมิได้ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณไว้อย่างสูง ณ ที่นี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แยมน์คคา และศาสตราจารย์วัชร รมยะนันท์ อาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้และความรักในวรรณคดีไทยแก่ผู้วิจัย และได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยในชั้นสุดท้าย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิ่งแก้ว อัครดากร อาจารย์ผู้สอนวิชาคชชนวิทยา อันเป็นการให้แนวคิดเรื่องงานวิจัยนี้ ทั้งยังกรุณาให้การชี้แนะอันเป็นประโยชน์ รองศาสตราจารย์ประคอง นิมมานเหมินท์ ผู้ให้คำแนะนำข้อคิดเห็นและกรุณาให้ยืมหนังสือประกอบการค้นคว้าวิจัย รองศาสตราจารย์สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และสถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา ที่ให้ความสะดวกในการค้นคว้าวิจัย อาจารย์มาลี พุทธิรักษา นายปวงคำ คุ้มเขียว และเจ้าหน้าที่งานลานนาศึกษา สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่กรุณาปริวรรต คำ พุทธเสนาะจากภาษาลานนา เป็นภาษาไทยกลาง และจัดส่งต้นฉบับให้ผู้วิจัย มหาวิทยาลัยอินเดียนา สหรัฐอเมริกา ที่กรุณาเอื้อเฟื้อถ่ายเอกสารต้นฉบับนิทานต่างชาติที่มีเค้าโครงเรื่องคล้ายพระรถ-เมรี ของไทยและจัดส่งให้ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาให้ทุนสนับสนุนการวิจัย นางสาวสำเนียง ทองสง่า ที่ช่วยพิมพ์วิทยานิพนธ์ อาจารย์นภา หุ่นจำลอง อธิการผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีวิทยาและอาจารย์นกุล ศรีวาระกุล หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย โรงเรียนสตรีวิทยา ผู้บังคับบัญชาทั้งสองท่านที่มีส่วนสนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัย รวมทั้งอาจารย์ทุกท่านของภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์

อนึ่ง ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาของผู้วิจัยผู้เป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด รวมทั้งมิตรสหาย ที่ ๆ น้องและลูกศิษย์ทุกคนที่เป็นกำลังใจตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอจกจำพระคุณของทุกท่านไปนานเท่านาน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ข้อตกลงเบื้องต้น	4
แนวคิดสำคัญ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 ความแพร่หลายของเรื่อง พระรถ-เมรี	5
1. วรรณกรรมขุขปาฐะ เรื่อง พระรถ-เมรี	9
ก. เพลงพื้นบ้าน	9
ข. นิทานพื้นบ้าน	29
ค. แคล	33
2. วรรณกรรมลายลักษณ์ เรื่อง พระรถ-เมรี	35
ก. ชาคก	35
ข. นิทานร้อยแก้วสมัยปัจจุบัน	36
ค. บทละครรำ	41
ง. บทมโหรี	53
จ. บทโนรา	55
ฉ. บทลิเก	57
ช. วรรณกรรมร้อยกรองสำหรับอ่าน	58

บทที่ 3	การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมมุขปาฐะเรื่อง พระรถ-เมรี	100
	เปรียบเทียบเนื้อเรื่องในแต่ละอนุภาค	102
	เปรียบเทียบสถานที่ในเรื่อง	179
	เปรียบเทียบตัวละคร	179
บทที่ 4	การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมลายลักษณ์เรื่อง พระรถ-เมรี	186
	เปรียบเทียบเนื้อเรื่องในแต่ละอนุภาค	188
	เปรียบเทียบสถานที่ในเรื่อง	313
	เปรียบเทียบตัวละคร	313
บทที่ 5	สันนิษฐานที่มาของวรรณกรรมเรื่อง พระรถ-เมรี	321
	เปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านกับวรรณกรรมลายลักษณ์	321
	สันนิษฐานที่มาของ พระรถ-เมรี ในประเทศไทย	328
	เปรียบเทียบนิทานต่างชาติกับพระรถ-เมรี ของไทย	332
	ความสัมพันธ์ระหว่างนิทานต่างชาติสำนวนต่าง ๆ กับพระรถ-เมรี ของไทย	345
บทที่ 6	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	351
บรรณานุกรม	354
ภาคผนวก ก.	362
ภาคผนวก ข.	366
ภาคผนวก ค.	377
ประวัติผู้เขียน	394